

Звіт про управління ДП «Оператор ринку» за 2020 рік

м. Київ

ЗМІСТ

1. Організаційна структура та опис діяльності підприємства.....	3
2. Результати діяльності.....	8
3. Ліквідність та зобов'язання.....	16
4. Екологічні аспекти.....	17
5. Соціальні аспекти та кадрова політика.....	19
6. Антикорупційний комплаєнс.....	22
7. Ризики.....	23
8. Дослідження та інновації.....	25
9. Фінансові інвестиції.....	26
10. Перспективи розвитку.....	27

Організаційна структура та опис діяльності підприємства

Державне підприємство «Оператор ринку» утворене 18 червня 2019 року на базі філії «Оператор ринку» державного підприємства «Енергоринок» шляхом виділу майна, прав та обов'язків стосовно нього відповідно до розподільного балансу для виконання функцій оператора ринку електричної енергії з подальшим перетворенням його в акціонерне товариство, 100 відсотків акцій у статутному капіталі якого належить державі та не підлягає приватизації або відчуженню в інший спосіб.

Найменування підприємства:

українською мовою: повне - державне підприємство «Оператор ринку»; скорочене - ДП «Оператор ринку»;

англійською мовою: повне - The State Company «Market operator»; скорочене - SC «Market operator».

Засновником підприємства є держава в особі Кабінету Міністрів України.

Управління підприємством здійснюється його директором, який підзвітний суб'єктові управління.

Заступники директора, головний бухгалтер підприємства призначаються на посаду та звільняються з посади директором підприємства.

Місцезнаходження підприємства: 01032, м. Київ, вул. Симона Петлюри, 27.

Відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» Оператор ринку забезпечує функціонування ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, а також здійснює організацію купівлі-продажу електричної енергії для доби постачання на підставі ліцензії.

Оператор ринку створює організаційні, технологічні, інформаційні та інші умови для здійснення регулярних торгів за правилами ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, укладання і виконання договорів та розрахунків за ними, зокрема визначає уповноважений банк або клірингову установу.

Оператор ринку:

забезпечує рівні умови участі на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку;

реєструє учасників ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, забезпечує ведення та оприлюднення відповідного реєстру;

забезпечує дотримання учасниками ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку вимог щодо надання гарантій виконання фінансових зобов'язань відповідно до правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку;

визначає за результатами торгів на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку обсяги купівлі-продажу електричної енергії учасників ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, ціни на електричну енергію, фінансові зобов'язання учасників торгів на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку;

створює умови для забезпечення розрахунків за куплену/продану електричну енергію, зокрема шляхом запровадження клірингу;

здійснює інші функції, передбачені Законом, правилами ринку та правилами ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку.

Оператор ринку провадить діяльність з організації купівлі-продажу електричної енергії на ринку електричної енергії на підставі відповідної ліцензії та укладеного договору про врегулювання небалансів з оператором системи передачі.

Оператор ринку не має права здійснювати діяльність з виробництва, передачі, розподілу та постачання електричної енергії споживачу, а також трейдерську діяльність.

Фінансування діяльності оператора ринку здійснюється за рахунок учасників ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку відповідно до правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку.

Оператор ринку має інші повноваження, права та обов'язки, передбачені Законом України «Про ринок електричної енергії» та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють функціонування ринку електричної енергії.

ДП «Оператор ринку» працює прозоро з дотриманням принципів вільного ціноутворення та забезпечує оперативне проведення повного розрахунку з учасниками ринку. Підприємство виконує роль центрального контрагента на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, забезпечуючи стовідсоткову оплату за електричну енергію за допомогою механізму ЕСКРОУ рахунків, та централізовану реєстрацію фізичних обсягів поставки електричної енергії на платформі оператора системи передачі (НЕК «Укренерго»).

Торги електроенергією проводяться 24/7 в автоматичному режимі, без будь-якого ручного втручання у процес торгів.

Крім того, підприємство має право провадити будь-які інші види діяльності, що не суперечать законодавству.

Стратегічні цілі підприємства визначені Стратегічним планом розвитку державного підприємства «Оператор ринку» на період до 2024 року, який затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 р. № 947-р.

Так, основними стратегічними цілями підприємства на період 2020-2024 р.р. визначено:

- перетворення підприємства в акціонерне товариство;
- утворення клірингової установи для проведення розрахунків на усіх сегментах оптового ринку;
- об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн;
- створення адміністратора моніторингу енергетичного ринку на національному рівні.

Окремим стратегічним напрямком розвитку підприємства є організація на матеріально-технічній базі ДП «Оператор ринку» торговельного майданчика з торгівлі електричною енергією за двосторонніми договорами.

З метою забезпечення досягнення стратегічних цілей, ефективного функціонування та подальшого розвитку підприємства на усіх сегментах ринку електричної енергії, оптимізації діяльності та посилення відповідальності його керівного складу наказом ДП «Оператор ринку» від 27.12.2020 № 263 внесені зміни до організаційної структури та схеми управління ДП «Оператор ринку».

За новою організаційною структурою до керівного складу ДП «Оператор ринку», окрім директора, входять чотири заступника директора за відповідними напрямками діяльності, зокрема, заступник директора з комерційних питань, заступник директора з фінансів та аналітики, заступник директора із стратегічного розвитку та ІТ, заступник директора з правового забезпечення та головний бухгалтер.

Загальна структура ДП «Оператор ринку» складається із:

двох департаментів:

проведення торгів;

економіки та фінансів;

дев'ятнадцяти відділів:

спостереження;

реєстрації учасників ринків;

супроводження ІТ інфраструктури;

супроводження інформаційних систем;

програмування;

захисту інформації;

стратегічного розвитку ІТ;

правового забезпечення;

загального відділу;

адміністрування правил ринку;

супроводження процедури закупівель;

адміністративно-господарського забезпечення та структурні підрозділи бухгалтерії.

Структурні підрозділи діють на підставі положень. Щодо кожного працівника складена посадова інструкція з чітко визначеними функціями, повноваженнями та відповідальністю.

З метою удосконалення системи менеджменту, якості організації праці та покращення можливостей для міжнародної співпраці на підприємстві розроблено та впроваджено систему управління якістю відповідно до застосовних вимог стандарту ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015).

За результатами аудиту отримано відповідний сертифікат № UA/C/397-20 про відповідність системи управління якістю ДП «Оператор ринку» в частині надання послуг з організації купівлі-продажу електричної енергії вимогам ДСТУ ISO 9001:2015.

У четвертому кварталі 2020 року в ДП «Оператор ринку» розпочато роботу з розроблення та впровадження системи управління інформаційною безпекою (далі - СУІБ) відповідно до міжнародного стандарту ISO/IEC 27001:2013, що є однією з необхідних передумов для подальшої інтеграції з енергетичними ринками країн Європейського союзу. Наразі триває процес розроблення

документації СУІБ і розпочато роботу з проведення внутрішнього аудиту готовності до сертифікації СУІБ. За результатами проведених робіт буде оголошена декларація готовності до сертифікаційного аудиту на відповідність вимогам ISO/IEC 27001:2013 та розпочата процедура закупівлі послуг щодо сертифікаційного аудиту.

Створення та впровадження СУІБ забезпечить виконання доручення Антикризового енергетичного штабу (п.6 протоколу від 29.04.2020 №1), згідно з яким ДП «Оператор ринку», як учасник ринку електричної енергії, має вживати організаційних, технічних, технологічних та методологічних заходів для забезпечення кібернетичного захисту відповідно до наданих повноважень.

Наявність на підприємстві СУІБ дозволить забезпечити належний рівень інформаційної безпеки ДП «Оператор ринку» у відповідності до світових та європейських стандартів за рахунок:

- впровадження сучасних механізмів оцінки та контролю рівня інформаційної безпеки;
- можливості здійснення ефективного планування та вдосконалення організаційних та технічних заходів для забезпечення належного рівня інформаційної безпеки;
- впровадження сучасних процесів керування інформаційною безпекою;
- створення ефективного механізму оцінки та керування ризиками інформаційної безпеки.

Окрім того, в ДП «Оператор ринку» ведеться робота, направлена на запровадження на підприємстві системи управління заходами боротьби з корупцією (СУЗБК) та організацію процесу сертифікації підприємства за міжнародним стандартом ISO 37001:2016.

Реалізація політики у цих сферах забезпечується усвідомленою підтримкою системи управління працівниками підприємства, всебічним аналізом даних про її функціонування, обов'язковою реєстрацією та аналізом невідповідностей та їх причин, скарг, побажань та вимог усіх зацікавлених сторін, своєчасним впровадженням результативних коригувальних дій та заходів з її поліпшення.

ДП «Оператор ринку» відповідно до стратегічних цілей та перспективного розвитку, з метою отримання необхідної технічної та консультаційної підтримки, тісно співпрацює з Міністерством енергетики України, НКРЕКП, АМКУ, Проектом енергетичної безпеки USAID, Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, НЕК «Укренерго», іншими міжнародними і українськими організаціями.

Між ДП «Оператор ринку» та Проектом енергетичної безпеки USAID налагоджено тісне взаємовигідне співробітництво. Відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння щодо співробітництва в рамках міжнародної технічної допомоги, підписаного 14.08.2019 між ДП «Оператор ринку» та Tetra Tech ES, Inc., Проект енергетичної безпеки USAID надає технічну та консультативну допомогу, зокрема, в частині здійснення ДП «Оператор ринку» моніторингу та аналізу РДН та ВДР, сприяє вирішенню питання об'єднання ринків електроенергії країн Європи (Market coupling) та інших проектів, які

допомагають ДП «Оператор ринку» реалізовувати покладені на нього функції та завдання.

В рамках технічної допомоги у процесі корпоратизації ДП «Оператор ринку» Проєкт енергетичної безпеки USAID сприяє впровадженню облікової політики за МСФЗ, проводить тренінги для персоналу підприємства щодо МСФЗ, допомагає у сертифікації за міжнародним стандартом ISO 37001:2016 (система менеджменту протидії корупції).

Одним із перспективних напрямків, за яким Проєкт енергетичної безпеки USAID надає допомогу ДП «Оператор ринку», є організація на базі ДП «Оператор ринку» торгівельного майданчику з торгівлі електричною енергією за двосторонніми договорами, а саме, надає юридичну та консультативну допомогу в організаційних питаннях, бере активну участь у тестуванні програмного комплексу, який забезпечуватиме функціонування торгівельного майданчика та організацію на ньому торгівлі електричною енергією за двосторонніми договорами ДП «Оператор ринку».

З метою збільшення прозорості ринку електричної енергії України, відповідно до вимог положень Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) від 25.10.2011 №1227/2011 щодо цілісності та прозорості оптового ринку енергетики (Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency - REMIT - Regulation (EU) No. 1227/2011), ДП «Оператор ринку» веде роботу щодо впровадження на підприємстві «zareєстрованого механізму звітності» (RRM). ДП «Оператор ринку» разом з Проєктом енергетичної безпеки USAID, НКРЕКП та іншими зацікавленими в питанні імплементації відповідного законодавства організаціями, учасниками ринку електричної енергії проводить обговорення, зустрічі щодо гармонізації українського законодавства з нормативно-правовою базою та найкращими практиками країн Європейського Союзу.

ДП «Оператор ринку» тісно співпрацює з НКРЕКП, Міністерством енергетики України та Антимонопольним комітетом України в частині адміністрування Правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, а також моніторингу, а у разі необхідності опрацювання, й інших законодавчих та нормативно-правових актів, які регулюють діяльність на ринку електричної енергії.

ДП «Оператор ринку» проводить постійну роботу з НЕК «Укренерго», уповноваженими банками на ринку електричної енергії щодо вдосконалення процесу інформаційного обміну між зазначеними учасниками ринку.

Підприємство розпочало роботу із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства щодо об'єднання ринків електроенергії країн Європи (Market coupling) та визначає з ним подальші кроки у реалізації цієї стратегічної цілі, в тому числі призначення ДП «Оператор ринку» номінованим оператором ринку електричної енергії (NEMO).

Результати діяльності

Протягом 2020 року ДП «Оператор ринку» забезпечило надійне та безперебійне функціонування ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, а також організацію купівлі-продажу електричної енергії для доби постачання у відповідності до вимог Закону України «Про ринок електричної енергії» та Правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку із забезпеченням 100 відсоткової оплати за продану електричну енергію.

У відповідності до вимог Правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку (далі – Правила), з метою запобігання виникненню спорів щодо правильності визначення результатів торгів на РДН/ВДР та пов'язаних із ними нарахувань, у період з жовтня по листопад 2020 року було проведено аудит роботи РДН та ВДР за II півріччя 2019 року щодо відповідності вимогам Правил.

Аудит проводила аудиторська компанія AC Crowe Ukraine, член міжнародної мережі Crowe Global, обрана за результатами проведеного тендеру.

Аудитори здійснили перевірку надання учасниками РДН/ВДР заявок на купівлю-продаж електричної енергії на РДН і ВДР, правильності визначення результатів торгів і пов'язаних з ними нарахувань, а також процесів, що застосовуються оператором ринку щодо наданих компаніями даних. Крім того, аудитори протестували програмне забезпечення оператора ринку та проаналізували основні бізнес-процеси роботи ДП «Оператор ринку».

За результатами аудиту отримано позитивний висновок, який підтверджує прозорість роботи ДП «Оператор ринку» та надійність програмного комплексу, за допомогою якого проводяться торги електричною енергією на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку.

Звіт за результатами аудиту оприлюднено на офіційному вебсайті ДП «Оператор ринку».

Результати ринку на «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку

У 2020 році частка сегментів РДН та ВДР складала 29,44% від загального споживання електричної енергії в Україні, що менше, ніж у II півріччі 2019 року, коли частка РДН та ВДР складала 33,84%.

В торговій зоні «ОЕС України» обсяги торгів на РДН та ВДР склали 28,29%, а в «Острові БуршТЕС» - 56,25% від споживання у відповідних торгових зонах. Детальна інформація щодо частки кожного сегмента в розрізі торгових зон по півріччях наведена у Таблиці 1.

Таблиця 1

Сегмент ринку	Торгова зона	II півріччя 2019	I півріччя 2020	II півріччя 2020	2020 рік
РДН	"ОЕС України"				
	Обсяг купівлі-продажу, ГВт.год	22 681,4	19 700,8	13 756,9	33 457,7
	% від споживання *	31,73%	28,27%	19,82%	24,05%
"Острів Бурштинської ТЕС"	Обсяг купівлі-продажу, ГВт.год	1 801,8	1 821,3	1 439,3	3 260,6
	% від споживання *	59,20%	61,70%	47,39%	54,44%
	Всього, РДН				
	Обсяг купівлі-продажу, всього, ГВт.год	24 483,2	21 522,1	15 196,2	36 718,3
	% від споживання по Україні *	32,85%	29,63%	20,97%	25,31%
ВДР	"ОЕС України"				
	Обсяг купівлі-продажу, ГВт.год	612,8	2 188,6	3 697,7	5 886,3
	% від споживання *	0,86%	3,14%	5,33%	4,23%
"Острів Бурштинської ТЕС"	Обсяг купівлі-продажу, ГВт.год	124,6	56,7	51,5	108,2
	% від споживання *	4,09%	1,92%	1,70%	1,81%
	Всього, ВДР				
	Обсяг купівлі-продажу, всього, ГВт.год	737,5	2 245,2	3 749,3	5 994,5
	% від споживання по Україні *	0,99%	3,09%	5,17%	4,13%
РДН та ВДР	"ОЕС України"				
	Обсяг купівлі-продажу, ГВт.год	23 294,2	21 889,4	17 454,6	39 344,0
	% від споживання *	32,58%	31,41%	25,14%	28,29%
"Острів Бурштинської ТЕС"	Обсяг купівлі-продажу, ГВт.год	1 926,5	1 878,0	1 490,9	3 368,8
	% від споживання *	63,30%	63,62%	49,09%	56,25%
	Всього, РДН та ВДР				
	Обсяг купівлі-продажу, всього, ГВт.год	25 220,7	23 767,3	18 945,5	42 712,8
	% від споживання по Україні *	33,84%	32,72%	26,15%	29,44%

* - розраховано згідно з оперативними даними НЕК «УКРЕНЕРГО» щодо обсягів споживання електричної енергії в ОЕС України

За 2020 рік ДП «Оператор ринку» було укладено 173 договори про участь у РДН та ВДР.

Станом на 31 грудня 2020 року діючими були 502 договори про участь у РДН та ВДР, при цьому серед учасників РДН/ВДР:

- 35 виробників електричної енергії;
- 31 оператор системи розподілу;
- 412 постачальників електричної енергії;
- 21 трейдер;
- 1 споживач;

оператор системи передачі та гарантований покупець.

Загальний обсяг купівлі-продажу електричної енергії на РДН та ВДР у 2020 році склав 42 712,79 ГВт.год, вартість купівлі-продажу - 69 555,92 млн. грн. з урахуванням ПДВ.

Інформація щодо динаміки основних показників РДН по півріччях 2019 та 2020 років наведена у Таблиці 2.

Таблиця 2

Показник	I півріччя 2020	II півріччя 2020	Зміна,%	II півріччя 2019	Зміна,%
Середньозважена ціна на РДН, грн/МВт.год	1 329,27	1 417,61	↑ 6,65%	1 513,65	↓ -6,34%
Середньозважена ціна на РДН (ОЕС), грн/МВт.год	1 301,24	1 398,60	↑ 7,48%	1 492,60	↓ -6,30%
Середньозважена ціна на РДН (БуОс), грн/МВт.год	1 632,43	1 599,36	↓ -2,03%	1 778,63	↓ -10,08%
Обсяг купівлі-продажу на РДН, МВт.год	21 522 137,5	15 196 192,3	↓ -29,39%	24 483 206,1	↓ -37,93%
Обсяг купівлі-продажу на РДН (ОЕС), МВт.год	19 700 837,6	13 756 861,8	↓ -30,17%	22 681 374,5	↓ -39,35%
Обсяг купівлі-продажу на РДН (БуОс), МВт.год	1 821 299,9	1 439 330,5	↓ -20,97%	1 801 831,6	↓ -20,12%
Середньодобовий обсяг торгів на РДН, МВт.год	118 253,5	82 588,0	↓ -30,16%	133 060,9	↓ -37,93%

У 2020 році спостерігалось зниження обсягу торгів на РДН у порівнянні з 2019 роком, на ВДР навпаки, обсяг торгів значно зріс.

Загальний обсяг торгів на РДН у 2020 рік склав 36 718,3 ГВт.год, у т.ч.:

- «ОЕС України» - 33 457,7 ГВт.год;
- «Острів Бурштинської ТЕС» - 3 260,6 ГВт.год.

Найбільший у 2020 році обсяг торгів на РДН в торговій зоні «ОЕС України» зафіксовано у січні 2020 року в обсязі 5 106,6 ГВт.год, в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» – у грудні 2020 року в обсязі 402,7 ГВт.год.

Найменший обсяг торгів на РДН у 2020 році в торговій зоні «ОЕС України» зафіксовано у червні 2020 року в обсязі 1 936,2 ГВт.год, в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» – у вересні 2020 року в обсязі 185,7 ГВт.год.

Середньодобовий обсяг торгів на РДН в торговій зоні «ОЕС України» у 2020 був на рівні 91,41 ГВт.год, що на 25,84% менше, ніж у II півріччі 2019 року (123,27 ГВт.год), в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» – 8,91 ГВт.год, що на 9,02% менше, ніж у II півріччі 2019 року (9,79 ГВт.год).

На РДН у II півріччі 2020 року обсяг торгів складав 15 196,19 ГВт.год, що менше на 29,39% в порівнянні з I півріччям 2020 року (21 522,14 ГВт.год за 1

півріччя 2020 року), та на 37,93% менше в порівнянні з II півріччям 2019 року, у якому обсяг торгів складав 24 483,21 ГВт.год.

Починаючи з квітня 2020 року, спостерігалось суттєве зниження обсягу торгів, що насамперед пов'язано з падінням споживання по Україні внаслідок введення карантинних та обмежувальних заходів для запобігання виникненню і поширенню COVID-19, сезонністю, збільшенням обсягу торгів на ринку двосторонніх договорів, який є домінуючим сегментом за обсягами купівлі-продажу на оптовому ринку електричної енергії, а також частковим зміщенням обсягу торгів з РДН на ВДР.

Окремо слід зазначити, що починаючи з 22 січня 2020 року на РДН введено новий торговий інструмент – прості блочні заявки (в доповнення до вже існуючих погодинних та профільованих блочних заявок).

Проста блочна заявка – це додатковий тип заявки на продаж-купівлю електричної енергії на ринку «на добу наперед».

Це заявка, яка об'єднує від двох до двадцяти чотирьох погодинних значень обсягів купівлі-продажу електроенергії. Акцепт такого типу заявки гарантує учаснику купівлю або продаж всього заявленого обсягу купівлі-продажу. Протягом 2020 року учасниками РДН/ВДР було подано 5021 просту блочну заявку, з яких було акцептовано 4563.

Середньозважена ціна на РДН у 2020 році знизилась на 9,77% в порівнянні з II півріччям 2019 року та склала 1 365,83 грн/МВт.год (без ПДВ). По торговим зонам середньозважені ціни за 2020 рік на РДН зафіксовані на наступному рівні: в «ОЕС України» – 1 341,27 грн/МВт.год (без ПДВ), в «Острові Бурштинської ТЕС» – 1 617,83 грн/МВт.год (без ПДВ), що менше в порівнянні з II півріччям 2019 року на 10,14% і 9,04% відповідно.

Мінімальна середньозважена ціна за добу у 2020 році на РДН в торговій зоні «ОЕС України» склалась 11 квітня 2020 року та становила 606,26 грн/МВт.год (без ПДВ), максимальна зафіксована 17 грудня 2020 року – 1 794,91 грн/МВт.год (без ПДВ). В торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» мінімальну середньозважену ціну за добу у 2020 році зафіксовано 29 березня 2020 року на рівні 422,71 грн/МВт.год (без ПДВ), максимальну – 10 листопада на рівні 1 980,96 грн/МВт.год (без ПДВ).

Інформація щодо динаміки основних показників ВДР по півріччях 2019 та 2020 років наведена у Таблиці 3.

Таблиця 3

Показник	I півріччя 2020	II півріччя 2020	Зміна,%	II півріччя 2019	Зміна,%
Середньозважена ціна на ВДР, грн/МВт.год	1 223,21	1 351,16	↑ 10,46%	1 561,30	↓ -13,46%
Середньозважена ціна на ВДР (ОЕС), грн/МВт.год	1 217,88	1 348,75	↑ 10,75%	1 532,62	↓ -12,00%
Середньозважена ціна на ВДР (БуОс), грн/МВт.год	1 429,15	1 524,01	↑ 6,64%	1 702,31	↓ -10,47%
Обсяг купівлі-продажу на ВДР, МВт.год	2 245 203,3	3 749 260,2	↑ 66,99%	737 452,6	↑ 408,41%
Обсяг купівлі-продажу на ВДР (ОЕС), МВт.год	2 188 551,6	3 697 727,5	↑ 68,96%	612 828,2	↑ 503,39%
Обсяг купівлі-продажу на ВДР (БуОс), МВт.год	56 651,7	51 532,7	↓ -9,04%	124 624,4	↓ -58,65%
Середньодобовий обсяг торгів на ВДР, МВт.год	12 336,3	20 376,4	↑ 65,17%	4 007,9	↑ 408,41%

Загальний обсяг торгів на ВДР за 2020 рік склав 5 994,5 ГВт.год, у т.ч.:

- «ОЕС України» - 5 886,3 ГВт.год;
- «Острів Бурштинської ТЕС» - 108,2 ГВт.год.

Найбільший обсяг торгів на ВДР у 2020 році в торговій зоні «ОЕС України» зафіксовано у жовтні 2020 року в обсязі 731,3 ГВт.год, в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» – у грудні 2020 року в обсязі 15,4 ГВт.год.

Найменший обсяг торгів на ВДР у 2020 році в торговій зоні «ОЕС України» зафіксовано у січні 2020 року в обсязі 113,5 ГВт.год, в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» - у червні 2020 року в обсязі 3,7 ГВт.год.

Середньодобовий обсяг торгів на ВДР у торговій зоні «ОЕС України» у 2020 був на рівні 16,08 ГВт.год, що в 4,8 рази більше, ніж у II півріччі 2019 року (3,33 ГВт.год), в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» – 0,3 ГВт.год, що на 56,12% менше, ніж у II півріччі 2019 року (0,68 ГВт.год).

На ВДР у II півріччі 2020 року обсяг торгів складав 3 749,26 ГВт.год, що більше на 66,99% в порівнянні з I півріччям 2020 року (2 245,2 ГВт.год за I півріччя 2020 року) та в 5,1 разів більше, ніж у II півріччі 2019 року, де обсяг торгів був лише 737,45 ГВт.год.

Збільшення обсягу торгів на ВДР частково пов'язане зі зниженням попиту та профіцитом пропозицій, що спостерігається на РДН протягом 2020 року. Як наслідок, ціни на ВДР склалися нижче, ніж на РДН, що створювало сигнали для учасників РДН/ВДР щодо подальшого зміщення попиту на електричну енергію з РДН на ВДР.

З метою врегулювання даного питання НКРЕКП прийнято постанови від 06.08.2020 №1526 та від 19.08.2020 №1564, якими встановлено, що учасники ринку, крім виробників та гарантованого покупця при здійсненні операцій з купівлі та продажу за ДД, на РДН та імпорту/експорту електричної енергії мають уникати операцій, за результатами яких формується від'ємне сальдове значення зареєстрованих обсягів електричної енергії.

У разі наявності від'ємного сальдового значення воно має бути врегульовано виключно в межах балансуючого ринку, застосовувати ВДР для врегулювання від'ємного сальдового значення забороняється.

Окрім того, постановою НКРЕКП від 17.06.2020 № 1117 на період дії карантинних заходів призупинено використання учасниками РДН/ВДР блочних заявок на ВДР.

Середньозважена ціна на ВДР в 2020 році знизилась на 16,53% в порівнянні з II півріччям 2019 року та складала 1 303,24 грн/МВт.год (без ПДВ). По торговим зонам на ВДР за 2020 рік були зафіксовані такі середньозважені ціни: в «ОЕС України» – 1 300,09 грн/МВт.год (без ПДВ), в «Острові Бурштинської ТЕС» – 1 474,33 грн/МВт.год (без ПДВ). Середньозважені ціни знизились в порівнянні з II півріччям 2019 року на 15,17% в «ОЕС України» і на 13,39% в «Острові Бурштинської ТЕС».

Мінімальна середньозважена ціна за добу у 2020 році на ВДР в торговій зоні «ОЕС України» склалась 29 січня 2020 року та становила 528,36 грн/МВт.год (без ПДВ), максимальна зафіксована 16 грудня 2020 року – 1 902,51 грн/МВт.год (без ПДВ). В торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» мінімальну середньозважену ціну за добу у 2020 році зафіксовано 15 лютого 2020 року на рівні 208,96 грн/МВт.год (без ПДВ), максимальну – 05 березня, 20 квітня та 12 грудня 2020 року на рівні 2 048,23 грн/МВт.год (без ПДВ).

Фінансові результати діяльності

Фінансовий план ДП «Оператор ринку» на 2020 рік затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 №588-р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 №1589-р до фінансового плану були внесені зміни.

Таблиця 4

Основні показники виконання фінансового плану
ДП «Оператор ринку» за 2020 рік, тис. грн.

Стаття	2019 р. (факт)*	2020 р. (план)	2020 р. (факт)	Виконання 2020 р.	
				(+/-)	%
Чистий дохід від реалізації продукції	38 339 344	56 125 519	58 183 857	2 058 338	104%
Собівартість реалізованої продукції	38 210 403	55 915 605	57 963 268	2 047 663	104%
Валовий прибуток	128 941	209 914	220 589	10 675	105%
Фінансовий результат до оподаткування	19 407	11 541	25 379	13 838	220%
Чистий прибуток	14 425	9 463	20 072	10 609	212%
Платежі до бюджету	85 452	131 307	133 830	2 523	102%
ЕВІТДА	23 823	23 129	38 987	15 858	169%

*- підприємство розпочало свою ліцензовану діяльність з липня 2019 року.

На зростання фінансових показників підприємства вплинуло збільшення відносно плану:

- обсягів електричної енергії, що купувалась-продавалась на РДН та ВДР, на 981,5 тис. МВт.год або на 2% до 42 712,8 тис. МВт.год;
- збільшення кількості активних учасників ринків з 315 до 399 осіб (на 84 особи або на 27%);
- збільшення середньої ціни купівлі-продажу на РДН та ВДР з 1 340 грн./МВт.год до 1 357 грн./МВт.год. (на 1%).

При цьому частка обсягів купівлі-продажу на РДН/ВДР у загальному споживанні по Україні у 2020 році склала 29,44% проти 33,84% у 2019 році.

Капітальні інвестиції, тис. грн.

№ з/п	Стаття	2019 рік (факт)*	2020 рік (план)	2020 рік (факт)	Виконання 2020 р.	
					(+/-)	%
1	Придбання основних засобів	5 900	11 899	11 054	-845	93%
2	Придбання (створення) нематеріальних активів	2 079	3 307	3 083	-224	93%
3	Модернізація основних засобів	0	79	0	-79	0%
Всього введено в експлуатацію		7 979	15 285	14 137	-1 148	92%

*- підприємство розпочало свою ліцензовану діяльність з липня 2019 року.

Основними напрямками капітальних інвестицій є: апаратно-програмні комплекси пов'язані з кібербезпекою, комп'ютерне, серверне та мережеве обладнання, оргтехніка, системне програмне забезпечення, програмна продукція для комп'ютерного, серверного обладнання, захисту інформації тощо.

Тарифна політика

Вартість послуг «Оператора ринку» складається з двох складових — фіксованого платежу за участь на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, а також платежу за здійснення операцій з купівлі-продажу електроенергії на цих сегментах ринку.

Фіксований платіж за участь у РДН/ ВДР — це цільовий місячний платіж за послуги з підтримки та надання права на користування програмним забезпеченням «Оператора ринку». Розмір цього платежу погоджується постановою НКРЕКП.

Платіж за здійснення операцій з купівлі-продажу на РДН та ВДР оплачується покупцями та продавцями електричної енергії щоденно за результатами проведених торгів. Його величина залежить від обсягів купівлі-продажу електроенергії на РДН та ВДР та розміру тарифу на здійснення операцій з купівлі-продажу електроенергії на РДН/ВДР, який встановлюється постановою НКРЕКП.

Так, постановою НКРЕКП від 13.12.2019 № 2770 фіксований платіж за участь на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку погоджено у розмірі 3 269,46 грн (без ПДВ);

тариф на здійснення операцій купівлі-продажу на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку погоджено у розмірі 2,02 грн/МВт*год (без ПДВ).

та в подальшому з 01.08.2020 року збільшено до 3,03 грн/МВт*год (без ПДВ).

Ліквідність та зобов'язання

Джерелами забезпечення ліквідності є необоротні та оборотні активи.

Таблиця 6

Структура активів ДП «Оператор ринку» у 2020 році, тис. грн.

Активи	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Зміна +/-
<i>Необоротні активи, зокрема</i>			
Нематеріальні активи	16 674	16 369	(305)
Незавершені капітальні інвестиції	2 052	3 393	1 341
Основні засоби	26 348	47 089	20 741
<i>Оборотні активи, зокрема</i>			
Запаси	705	1 215	510
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	399 294	25 664	(373 630)
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	321	92 061	91 740
з бюджетом	12 797	-	(12 797)
у тому числі з податку на прибуток	12 797	-	(12 797)
Інша поточна дебіторська заборгованість	345	527	182
Гроші та їх еквіваленти	20 104	26 980	6 876
Витрати майбутніх періодів	74	112	38
Інші оборотні активи	67 653	33 715	(33 938)
Активи всього:	546 367	247 125	(299 242)

Частка оборотних активів у валюті балансу станом на 31.12.2020 складає 73%, з яких найбільш ліквідними є гроші на рахунках у банках та дебіторська заборгованість за електричну енергію, загальна частка яких у валюті балансу складає 58%. Частка дебіторської заборгованість за електричну енергію у валюті балансу станом на 31.12.2020 складає 47%.

Таблиця 7

Структура зобов'язань ДП «Оператор ринку» у 2020 році, тис. грн.

Зобов'язання	На початок	На кінець	Зміна
	звітного періоду	звітного періоду	+/-
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	1 020	814	(206)
Поточні зобов'язання та забезпечення	480 299	157 812	(322 487)
Зобов'язання всього:	481 319	158 626	(322 693)

Загальна частка довгострокових та поточних зобов'язань у валюті балансу станом на 31.12.2020 складає 64%, при цьому кредиторська заборгованість за електричну енергію є найбільшим зобов'язанням, з часткою у валюті балансу 47%. Зважаючи на особливості організації купівлі-продажу електричної енергії на РДН та ВДР, встановлені законодавчо, кредиторська заборгованість за електричну енергію повністю покривається дебіторською заборгованістю за електричну енергію.

Підприємство має достатній рівень ліквідності, про що свідчить коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) – 1,14 (за 2019 рік – 1,04). Цей коефіцієнт показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення поточних зобов'язань (нормативним значенням є > 1–1,5).

Екологічні аспекти

Відповідно до Порядку опублікування інформації про частку кожного джерела енергії, використаного для виробництва електричної енергії, та вплив на навколишнє природне середовище, спричинений виробництвом електричної енергії, затвердженого постановою НКРЕКП від 26.04.2019 № 642, ДП «Оператор ринку» оприлюднює інформацію про частку кожного джерела енергії, використаного для виробництва електричної енергії, проданої на РДН та ВДР за 2020 рік, яка була надана учасниками ринку станом на 20.01.2021. Інформація містить дані щодо обсягів, які складають 99,65% від загального обсягу продажу на РДН та ВДР у 2020 році.

Частка кожного джерела енергії, використаного для виробництва електричної енергії, проданої на РДН та ВДР за 2020 рік наведена у Таблиці 8.

Частка кожного джерела енергії, використаного для виробництва електричної енергії, проданої на РДН та ВДР за 2020 рік	
Ядерне паливо	29,31%
Вугілля	19,27%
Природний газ	15,04%
Енергія хвиль та припливів:	9,52%
• у т. ч. вироблена гідроелектростанціями потужністю більше 10 МВт	9,25%
• у т. ч. вироблена мінігідроелектростанціями	0,14%
• у т. ч. вироблена малими гідроелектростанціями	0,11%
• у т. ч. вироблена мікрогідроелектростанціями	0,02%
Продаж залишків (Двосторонні Договори походження не вказано)	7,40%
Енергія сонця	6,64%
Енергія вітру	4,51%
Продаж на РДН/ВДР (походження невідомо)	3,13%
Імпорт	2,71%
Інші види палива/енергії	1,08%
Біогаз	0,54%
Біомаса	0,39%
Інформація не надана учасниками	0,35%
Мазут	0,06%
Газ промисловий	0,05%
Геотермальна енергія	0,00%

Службові приміщення та майно ДП «Оператор ринку» розташовані в адмінбудівлі за адресою: м. Київ, вул. Симона Петлюри, 27 (6 поверх).

На території адмінбудівлі впроваджено роздільний збір побутових відходів.

ДП «Оператор ринку» проведено заходи з енергоефективності, застосовано енергозберігаючі технології, впроваджено перехід на використання електромобілів.

Соціальні аспекти та кадрова політика

За даними на 31.12.2020, колектив ДП «Оператор ринку» складається зі 104 працівників, серед яких 58 жінок та 46 чоловіків, що становить 56 % та 44 % відповідно (рис.1).

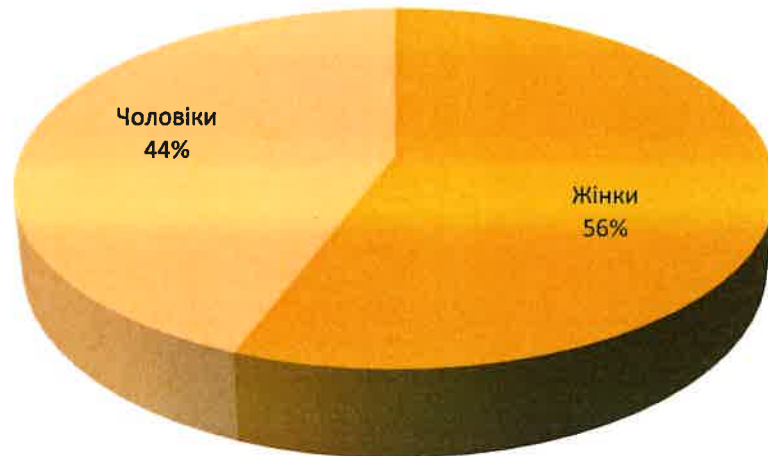

Рис.1 Частка працівників за статтю.

В ДП «Оператор ринку» молодий колектив. Середній вік працівників підприємства становить 40 років. Середній вік чоловіків становить 38 років, а жінок – 41 рік.

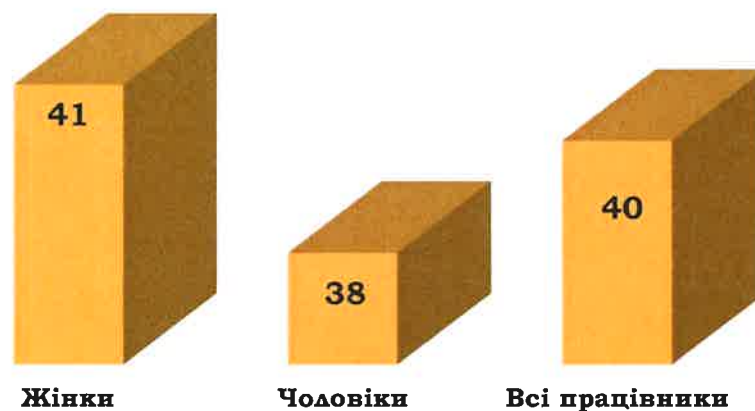

Рис.2 Середній вік працівників.

Найбільшу частку працівників становлять особи від 36 до 59 років. Найменшу – це люди пенсійного віку, а також молодь менше 25 років.

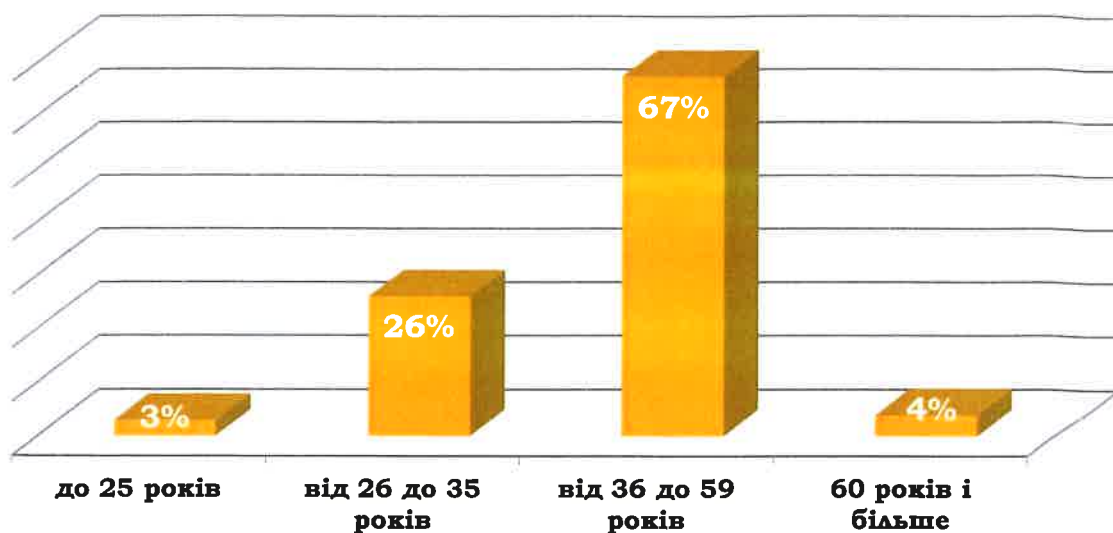

Рис.3 Частка працівників за віковою складовою

В ДП «Оператор ринку» працюють висококваліфіковані працівники, справжні професіонали своєї справи, що і позначається на кінцевому результаті діяльності підприємства.

Основну частину колективу складають провідні спеціалісти (інженери, економісти, бухгалтери, юрисконсульты) – 41%.

Також вагому частку персоналу підприємства складають керівники, серед яких керівники середньої ланки 33%, а вищої – 10% (рис.4).

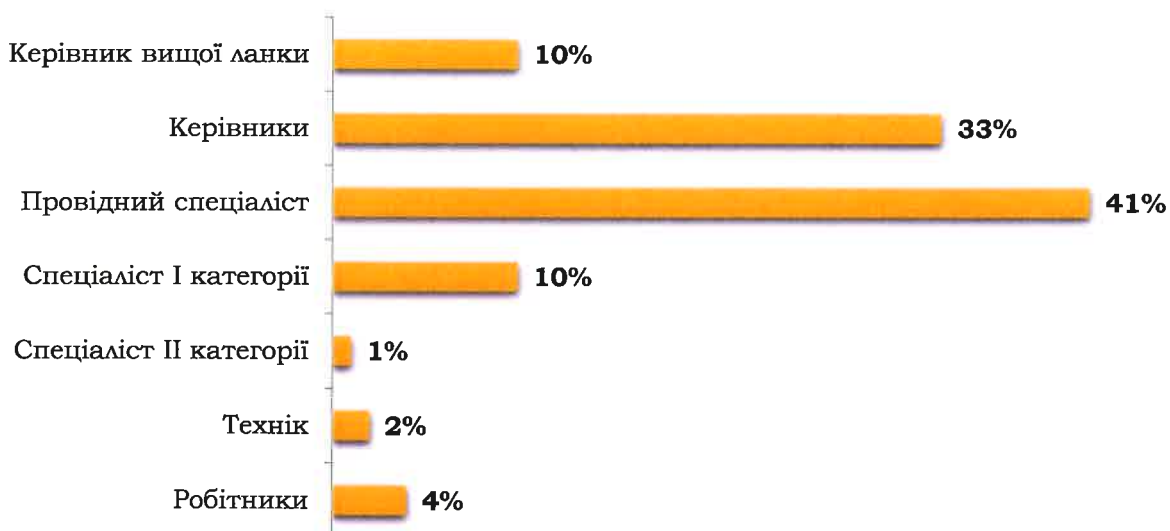

Рис.4 Частка працівників за посадами

Частка керівних посад, які обіймають жінки майже дорівнює таким серед чоловіків

Так, жінки - керівниці вищої ланки складають 4% (чоловіки – 6%), а жінки-керівниці середньої ланки – 18% (чоловіки – 14%).

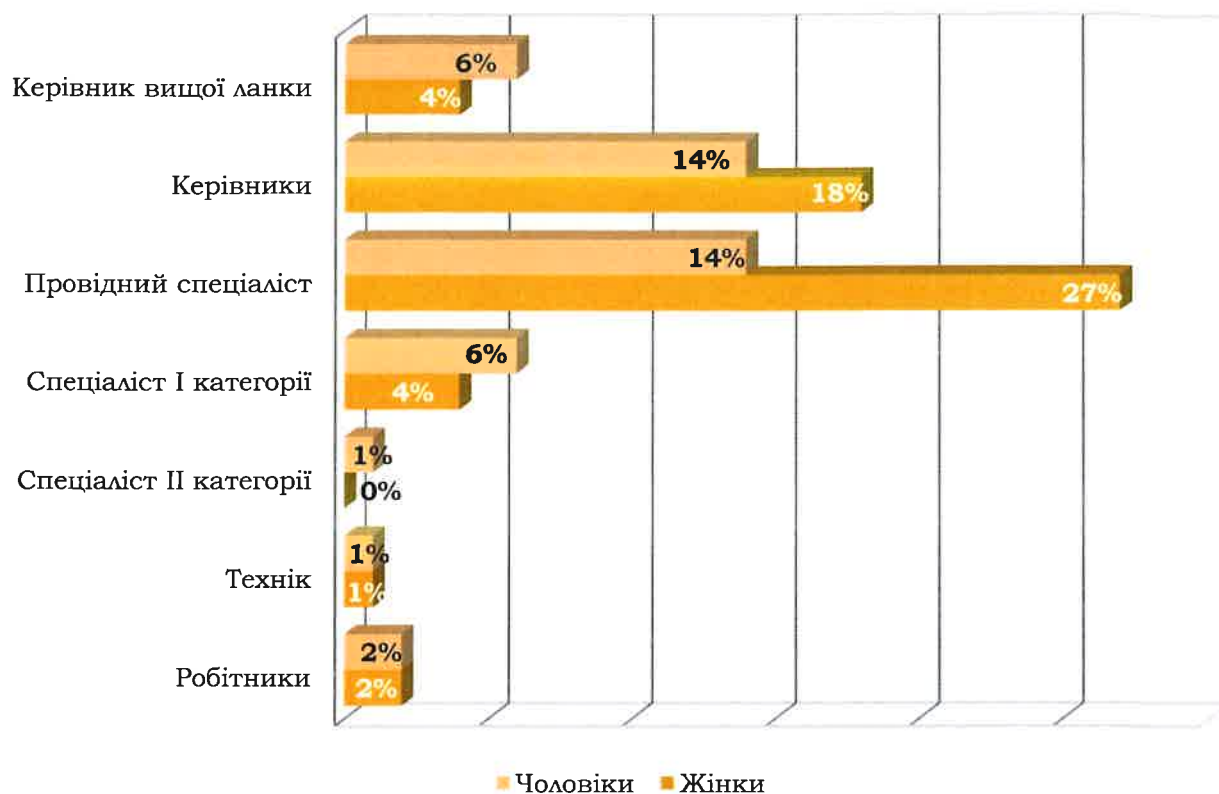

Рис. 5 Частка чоловіків та жінок за посадою

Високий рівень кваліфікації працівників, їх знань та освіченості, підтверджує той факт, що 94% всіх працівників мають вищу освіту. А 25% персоналу опанували дві і більше вищих освіт, тобто кожен 4 працівник.

ДП «Оператор ринку» здобуло перемогу у щорічному тематичному конкурсі, посівши перше місце у номінації «Компанія року» як краще енергетичне підприємство, що впровадило і розвиває гендерну політику.

ДП «Оператор ринку» сповідує принципи гендерної рівності в управлінському процесі, гарантує рівні можливості та ставлення у відносинах зайнятості, рівну винагороду за рівноцінну працю, рівний доступ до безпеки й соціального забезпечення, рівність у кар'єрному розвитку та баланс між роботою й сімейним життям, справедливий як для чоловіків, так і для жінок.

Гендерний баланс сприяє розвитку ДП «Оператора ринку», як підприємства європейського рівня, де домінує демократичний принцип управління та дотримання основних громадських свобод.

Антикорупційний комплаєнс

ДП ОР визначив пріоритетною діяльність та заходи по запобіганню корупційних проявів на підприємстві.

В рамках реалізації державної антикорупційної політики на підприємстві розроблено, погоджено з колективом та введено в дію Антикорупційну програму.

Програма містить зобов'язання усіх працівників ДП «Оператор ринку» у взаємовідносинах з органами державної влади, учасниками ринку електричної енергії та серед колективу керуватися принципом нетерпимості до будь-яких проявів корупції.

Працівники підприємства суворо дотримуються етичної поведінки, яка сприяє якісному функціоналу, підвищенню репутації та уникненню потенційних ризиків хабарництва, участі у корупційних діях, що може призвести до підриву репутації та втрати довіри до підприємства.

Разом з цим, на підприємстві розроблено та затверджено Антикорупційну політику та вживаються заходи щодо запровадження Системи управління заходами боротьби з корупцією («СУЗБК») відповідно до міжнародного стандарту ISO 37001:2016. У 2021 році планується провести сертифікаційний аудит з метою сертифікації та отримання сертифікату відповідності ISO 37001:2016.

У постійному режимі, з метою формування у працівників підприємства сталого розуміння «нульової толерантності» до проявів корупції, Уповноваженим із антикорупційної діяльності (далі - Уповноважений) проводяться профілактично-роз'яснювальні співбесіди в підрозділах та надаються індивідуальні консультації працівниками.

З метою підвищення знань та професійного рівня в області запобігання корупції, керівництвом підприємства організовано проведення для працівників семінарів-нарад та лекцій на тему антикорупційного комплаєнсу, законодавчої антикорупційної нормативної бази України.

На виконання вимог антикорупційного законодавства та реалізації положень Антикорупційної програми на підприємстві проводяться антикорупційні перевірки контрагентів, визначено та регламентовано роботу з викривачами, налагоджена взаємодія із структурним підрозділом по роботі з персоналом по перевірці кандидатів на роботу.

Ризики

Підприємство у процесі свого функціонування зазнає впливу різноманітних видів ризиків. При цьому, існує можливість певною мірою прогнозувати настання окремих ризикових подій та своєчасно вживати заходів для зниження ступеню ризику.

Елементами системи управління ризиками на підприємстві є Кодекс поведінки працівників, посадові інструкції, нормативні акти, методики та порядки.

Операційний ризик – ймовірність виникнення прямих або непрямих втрат (збитків) в результаті недоліків чи помилок у внутрішніх процесах підприємства, в діях співробітників, в роботі інформаційно-комп'ютерних систем, або внаслідок зовнішнього впливу.

З метою управління операційним ризиком на підприємстві запроваджена система внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю для досягнення поставлених цілей з питань: достовірності фінансової і управлінської інформації; економічності та ефективності діяльності підприємства; належного збереження та раціонального використання фінансових і матеріальних ресурсів; дотримання законодавства та внутрішніх регламентуючих документів при здійсненні операцій; запобігання та викриття фальсифікацій та помилок; забезпечення стабільного та ефективного функціонування підприємства.

Система внутрішнього контролю впроваджена в усіх структурних підрозділах та забезпечує можливість своєчасного виявлення незаконного або неефективного використання активів.

Фінансовий ризик (кредитний ризик, ризик ліквідності, ринковий ризик) – ризик, пов'язаний з імовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів), через неналежне виконання контрагентами своїх зобов'язань, зміну кон'юнктури ринку, вартості товару на ринку.

Нормативно-правовими актами, які регулює діяльність учасників ринку на РДН та ВДР, а саме купівлю-продаж електричної енергії, практично нівельовано ризик виникнення заборгованості за такими операціями.

Водночас, у 2020 році виявився ризик нереєстрації/несвоєчасної реєстрації з боку контрагентів (продавців) податкових накладних за результатами операцій купівлі-продажу електричної енергії, що може призводити до фінансової розбалансованості підприємства.

Наразі підприємство працює над усуненням вказаного ризику та негативних наслідків.

Ринковий ризик полягає у зміні обсягу купівлі-продажу електричної енергії, що може негативно впливати на фінансові показники підприємства. Водночас, Правила РДН та ВДР дозволяють звернутись до НКРЕКП щодо коригування тарифу на здійснення операцій з купівлі-продажу на РДН/ВДР з метою корегування доходів підприємства, що є дієвим механізмом управління даним ризиком.

Ще одним ризиком, що може суттєво впливати на фінансово-господарську діяльність підприємства, є адміністративно-законодавчий, що може виникати у

випадку реалізації незапланованих адміністративних обмежень господарської діяльності підприємства, а також змін у законодавстві (наприклад, збільшення податкових ставок, заборона на здійснення певних видів діяльності).

Управління цим ризиком реалізується шляхом своєчасного відстеження проектів змін до законодавчих та інших нормативно-правових актів та обґрунтування своєї позиції щодо них.

Ризики, пов'язані з комерційною інформацією, є одними з ключових на підприємстві. Від успішності протидії тим чи іншим викликам залежить функціонування ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку у частині програмного-апаратного супроводження таких торгів та захисту комерційної та конфіденційної інформації учасників цих ринків.

З метою мінімізації ризиків виникнення втрат та пошкодження інформації внаслідок помилкових дій користувачів в інформаційних системах ДП «Оператор ринку» реалізовано наступні дії:

- програмними засобами уточнено розмежування прав доступу згідно із службовими обов'язками користувачів;
- автоматизовано передачу даних за допомогою веб-сервісу;
- автоматизовано обмін інформацією між інформаційними системами;
- автоматизовано формування звітності;
- запроваджено додаткові заходи щодо уникнення витоку комерційної інформації.

Задля забезпечення мінімізації ризиків втрати інформації (у т.ч. з обмеженим використанням) внаслідок виникнення помилок у роботі програмного забезпечення оператора ринку реалізовано наступні дії:

- забезпечено цілодобовий моніторинг стану програмного забезпечення та інфраструктури підприємства, визначено чіткий алгоритм реагування на інциденти;
- розмежовано зони відповідальності та обов'язки щодо виконання робіт з адміністрування між компанією-розробником такого програмного забезпечення та ДП «Оператор ринку»;
- проведено додаткові стрес-тести щодо втрати зв'язку між основним та резервним серверним обладнанням на підставі яких вдосконалено налаштування системи керування бази даних програмного забезпечення;
- змінено порядок проведення технічного обслуговування та оновлення програмного забезпечення з підвищенням рівня відповідальності задіяних працівників підприємства та компанії-розробника.

З метою мінімізації ризиків витоку комерційної інформації створено додаткове програмне забезпечення для контрольованого та авторизованого доступу до інформації щодо заявлених обсягів та цін купівлі – продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед», доступ до якого обмежений виключно відповідальними працівниками підприємства.

У 2020 році ДП «Оператор ринку» було опрацьовано та запроваджено низку заходів направлених на підвищення інформаційної безпеки, а саме:

Щодо серверного обладнання. Задля виключення ризиків втрати інформації, що зберігається на цьому обладнанні було запроваджено резервне копіювання такої інформації, налаштовано регулярне оновлення операційних систем, впроваджено політики та засоби інформаційної безпеки і контролю за цими подіями. Для віртуальних серверів, що були розміщені у хмарному середовищі, додатково запроваджено відповідні параметри в договір про рівень послуги (SLA) та впроваджено політику контролю доступу.

Щодо мережевого обладнання. Задля упередження витоку інформації та несанкціонованого доступу до мережі підприємства було впроваджено міжмережеві екрани, налаштовано сучасний програмний комплекс захисту від DDoS атак та впроваджено політику контролю доступу.

Щодо персональної комп'ютерної техніки. Задля виключення втрати інформації та несанкціонованого доступу до неї було впроваджено антивірусне програмне забезпечення, централізоване керування політиками безпеки, впроваджено періодичну перевірку дотримання політик безпеки, ініційовано збереження критичних даних на мережевому диску (з якого здійснюється постійне резервне копіювання даних) та впроваджено політику фізичного доступу.

Щодо програмного комплексу оператора ринку. Задля виключення несанкціонованого доступу до комплексу та витоку інформації було впроваджено політики безпеки, обмеження доступу та двофакторну автентифікацію, впроваджено контроль подій безпеки та засоби безпеки, зокрема апаратно-програмний комплекс захисту вебсайтів.

Дослідження та інновації

Відповідно до результатів електронного опитування учасників ринку електричної енергії стосовно роботи ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, що проводилося ДП «Оператор ринку» у період з 20 до 30 січня 2020 року, 55,8% опитуваних вказали, що головним серед нових продуктів, які б вони хотіли бачити на майданчику оператора ринку, є організація торгівлі електричною енергією за двосторонніми договорами.

У зв'язку з цим, фахівцями підприємства було розпочато вивчення досвіду європейських країн з питання проведення торгів за двосторонніми договорами їх операторами ринку та проведено аналіз можливості створення на базі ДП «Оператор ринку» майданчика з організації купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами.

За підсумками аналізу, фахівцями підприємства розпочато підготовку проекту порядку організації оператором ринку купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами, а також розпочато створення відповідного програмного комплексу.

Однією з найважливіших задач ДП «Оператор ринку» є забезпечення прозорості роботи ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку. Вирішення цієї задачі у 2020 році здійснювалося за наступними напрямками:

- ДП «Оператор ринку» продовжено щоденний огляд ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку. А саме, на офіційному вебсайті підприємства в розділі «Аналіз РДН та ВДР» оприлюднюються аналітичні матеріали щодо обсягів, структури та середньозважених цін купівлі-продажу електричної енергії на РДН/ВДР в помісячному та річному розрізі, інформація щодо погодинного порівняння цін та обсягів на РДН/ВДР, детальний аналіз заявлених обсягів електричної енергії тощо.
- Фахівцями ДП «Оператор ринку» розроблений та впроваджений спеціалізований програмний комплекс «Система торгівлі електричною енергією (ETS/UA)», який дозволяє здійснювати щоденну перевірку результатів роботи програмного комплексу XMtrade/PXS в частині визначення ціни електричної енергії та обсягу купівлі-продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» шляхом незалежного розрахунку. Незалежною аудиторською компанією підтверджено, що алгоритм визначення ціни та обсягів купівлі-продажу електричної енергії на РДН, реалізований у програмному комплексі «Система торгівлі електричною енергією (ETS/UA)», відповідає вимогам додатку 5 Правил РДН/ВДР.

Впродовж 2020 року ДП «Оператор ринку» було прикладено значних зусиль щодо впровадження інноваційних технологій для подальшого вдосконалення системи інформаційної безпеки підприємства, а саме:

- Для попередження зловмисного перешкоджання доступу учасників ринку електричної енергії до програмного комплексу XMtrade/PXS, зокрема в частині подачі заявок, впроваджено сучасний апаратно-програмний комплекс захисту від розподілених атак на відмову в обслуговуванні. Завдяки потужним евристичним алгоритмам та оперативному оновленню від виробника вказаний комплекс здатен забезпечити не лише ефективний захист від відомих типів атак на відмову в обслуговуванні, а й від можливих атак, які з'являться у майбутньому.
- Для захисту вебсайту програмного комплексу XMtrade/PXS, а також для захисту вебсайту підприємства впроваджено спеціалізований апаратно-програмний комплекс для захисту вебсайтів (Web Application Firewall). Вказаний апаратно-програмний комплекс здійснює захист від новітніх комплексних атак, що спрямовані на використання специфічних недоліків протоколів та програмного забезпечення вебсайтів на основі аналізу ручних або автоматичних дій користувачів.

Фінансові інвестиції

У 2020 році підприємство не здійснювало фінансових інвестицій.

Перспективи розвитку

Перетворення підприємства в акціонерне товариство

Необхідність перетворення ДП «Оператор ринку» в акціонерне товариство передбачено вимогами частини восьмої статті 51 Закону України «Про ринок електричної енергії» та підпункту 1 пункту 2.4. Ліцензійних умов провадження господарської діяльності зі здійснення функцій оператора ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 27.12.2017 № 1466 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності зі здійснення функцій оператора ринку».

Основною метою такого перетворення є забезпечення незалежного та неупередженого контролю за управлінням діяльністю ДП «Оператор ринку» з боку держави та можливості інтеграції підприємства до європейських структур. Корпоративна форма господарювання дозволить підвищити результативність функціонування підприємства, його подальший розвиток, забезпечить приєднання до європейських операторів ринку електричної енергії.

Розпорядженням Кабінету міністрів України від 20.01.2021 № 45-р затверджено План перетворення державного підприємства «Оператор ринку» у приватне акціонерне товариство.

ДП «Оператор ринку» протягом 2021 року забезпечить виконання Плану перетворення державного підприємства «Оператор ринку» у приватне акціонерне товариство у встановлені терміни.

Об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн

Робота щодо інтеграції енергетичних ринків та енергетичних систем України з енергетичним ринком ЄС є одним з пріоритетних напрямків реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі –Угода про асоціацію).

Об'єднання ринків здійснюється перш за все шляхом створення спільних торгових зон, які об'єднують національні ринки відповідних країн. Основна мета механізму об'єднання ринків полягає в максимізації загальної економічної вигоди всіх учасників ринку: генерація з більш низькою вартістю на ринку однієї країни може покривати попит з більш високою ціною на ринку іншої країни.

Інтеграція ринку електричної енергії України з енергетичним ринком ЄС дасть додаткові можливості для балансування енергоринку та створить умови для більш досконалої конкуренції на єдиному ринку електроенергії, сформує стимули до підвищення ефективності роботи енергетичних компаній України, виходу на зовнішні ринки, а також створить можливості диверсифікації поставок електроенергії. Більш глибока інтеграція, у тому числі розвиток транскордонної торгівлі з ефективним ціноутворенням, забезпечать надання правильних інвестиційних сигналів та необхідну гнучкість для будівництва нових об'єктів генерації електричної енергії.

Відповідно до частини 2 статті 3 Закону України «Про ринок електричної енергії», функціонування ринку електричної енергії здійснюється, серед іншого, на принципах інтеграції ринку електричної енергії України на регіональному та загальноєвропейському рівнях. Крім цього, частиною 1 статті 15 Закону визначено, що регіональне співробітництво має сприяти, зокрема, регіональній інтеграції ринку «на добу наперед».

29 липня 2020 року Кабінет Міністрів України розпорядженням №947-р затвердив стратегічний план розвитку державного підприємства «Оператор ринку» на період до 2024 року. Відповідно до цього стратегічного плану, однією із стратегічних цілей ДП «Оператор ринку» на період 2020-2024 р.р. є об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн, а саме:

- 1) об'єднання ринків електричної енергії України та Республіки Молдова;
- 2) об'єднання зони острова Бурштинської ТЕС з об'єднаним ринком електричної енергії 4М МС (Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія).

28 червня 2017 року була підписана «Угода про умови майбутнього об'єднання енергосистем України та Молдови з енергосистемою континентальної Європи», в рамках якої має відбутися інтеграція української енергосистеми із зоною континентальної Європи ENTSO-E в режимі експлуатації.

Інтеграція української енергосистеми із зоною континентальної Європи ENTSO-E передбачає виконання Україною організаційних та технічних заходів, основне завдання яких – забезпечення необхідного рівня операційної безпеки енергооб'єднання ENTSO-E. Угода про умови майбутнього приєднання української енергетичної системи до ENTSO-E містить перелік зобов'язань української сторони, кінцеві строки та терміни виконання заходів (заходи повинні бути виконані до 2022 р.) та механізми контролю з боку ENTSO-E. Одним з таких зобов'язань є тестова робота в ізольованому режимі ОЕС України та Республіки Молдова, яка запланована на 2022 рік.

Зважаючи на це, одним з наступних етапів інтеграції є підготовка до об'єднання торгових майданчиків ринків електричної енергії України та Республіки Молдова, що є важливою передумовою до збільшення конкуренції між учасниками ринку, більш ефективної взаємодії в процесі виробництва, передачі, розподілу, купівлі-продажу та надійного і безпечного постачання електричної енергії споживачам України та Республіки Молдова.

З метою реалізації питання об'єднання ринків електричної енергії України з ринками суміжних країн, ДП «Оператор ринку» контактує в тому числі з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства в частині отримання відповідної консультаційної допомоги. Так, за інформацією Секретаріату Енергетичного Співтовариства, для інтеграції ринку електричної енергії України наразі необхідним та першочерговим є впровадження узгоджених процедур управління транскордонними обмеженнями, як однієї з очікуваних реформ ринку, яка передбачає проведення спільного та скоординованого розрахунку та розподілу транскордонної потужності із сусідніми операторами системи передачі. Також, однією з передумов до об'єднання ринків є призначення номінованого оператора ринку електричної енергії, що має бути вирішено шляхом прийняття

відповідного рішення Регулятором. Щодо об'єднання ринків з Молдовою зазначено, що це питання обговорювалося в рамках політичних переговорів на високому рівні, і у цьому випадку основна увага приділяється спільному розподілу потужності, як першого кроку інтеграції ринків. Спільний розподіл потужності та введення Молдовою в дію нової ринкової моделі оптового ринку електроенергії заплановано на жовтень 2021 року.

Що стосується об'єднання ринку електричної енергії України із ринками сусідніх країн ЄС, слід мати на увазі, що зацікавлені сторони 4ММС (Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія) в даний час повністю зосереджені на об'єднанні ринку з рештою ЄС в рамках єдиного ринку «на добу наперед» (SDAC). При цьому, досягнення зазначеної цілі за планами Уряду України має відбутися у 2023 році.

Досягнення цілі потребує усунення бар'єрів між ринками та проведення об'єднання національних ринків як з економічно-правової, так і з технічної точки зору. Приєднання (синхронізація) Об'єднаної енергетичної системи України (ОЕС України) до загальноєвропейської енергосистеми ENTSO-E, що за планами НЕК «Укренерго» (виконує функцію оператора системи передачі) має відбутися у 2023 році. Також однією з передумов до об'єднання ринків є призначення номінованого оператора ринку електроенергії (NEMO) відповідно до Регламенту 2015/1222/ЄС.

Щодо планів ДП «Оператор ринку», то протягом 2021 року планується:

- розробити дорожню карту щодо об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн;

- вжити заходів щодо внесення змін до чинного законодавства, у разі необхідності, або розроблення нового, яке має врегулювати питання об'єднання ринків;

- здійснити заходи щодо ініціювання НКРЕКП процесу призначення NEMO.

Організація ДП «Оператор ринку» торгівельного майданчика з торгівлі електричною енергією за двосторонніми договорами

Відповідно до практики оформлення договірних відносин між учасниками на ринках електричної енергії в європейських країнах (Болгарія, Угорщина, Португалія, Румунія, Іспанія, Польща, Словаччина, Чехія) оператори ринку крім організації забезпечення функціонування ринків «на добу наперед» та внутрішньодобових ринків також здійснюють організацію та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами.

Впровадження на матеріально-технічній базі ДП «Оператор ринку» процесу організації та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами забезпечить рівні та прозорі умови участі в аукціонах усіх його учасників та створить передумови для залучення інвестицій в галузь, підвищення конкурентності та ліквідності на ринку двосторонніх договорів.

У зв'язку з цим, а також зважаючи на побажання та схвальні відгуки учасників ринку, фахівцями підприємства було розпочато вивчення досвіду

європейських країн з питання проведення торгів за двосторонніми договорами їх операторами ринку, а згодом розпочато і напрацювання проєктів необхідних нормативно-правових актів та розробку програмного комплексу.

З метою створення належних передумов для активного розвитку договірних відносин на ринку двосторонніх договорів і, як наслідок, подальшого фінансового збалансування ринку електричної енергії України, ДП «Оператор ринку» веде активну роботу щодо створення на базі підприємства організованого майданчика з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами та, в тому числі, забезпечення роботи системи фінансових операцій під час виконання цих договорів. ДП «Оператор ринку» вже у 2021 році планує завершити модернізацію та здійснити впровадження розробленого фахівцями підприємства окремого модулю спеціалізованого програмного комплексу «Система торгівлі електричною енергією (ETS/UA)» - Модулю функціонування двосторонніх договорів.

Стосовно подальших планів ДП «Оператор ринку» по даному питанню, то протягом 2021 року планується:

- завершити розробку проєктів нормативно-правових документів;
- завершити доопрацювання програмного комплексу ETS/UA та, за необхідності, закупівлі та впровадження сучасного програмного забезпечення для цих цілей;
- провести тестування програмного комплексу з широким колом учасників ринку;
- розпочати надання учасникам ринку послуг з організації купівлі-продажу електричною енергією за двосторонніми договорами.

Запровадження механізму клірингу для проведення розрахунків між учасниками ринку електричної енергії

Кліринг на ринку електричної енергії – процес виконання взаємних фінансових вимог та зобов'язань учасників ринку за договорами купівлі-продажу електричної енергії і послуг, що надаються на ринку електричної енергії, у тому числі шляхом нетінгу та за рахунок відповідних фінансових гарантій.

Перевагою клірингових розрахунків є їхня концентрація та комплексність. Це дає змогу значно зменшити баланс платежів й обороти за платіжними коштами, полегшити управління безготівковим оборотом та управління ризиками. За допомогою клірингу спрощуються, прискорюються і здешевлюються розрахунки, зокрема зменшуються витрати на адміністрування та обслуговування фінансових операцій.

На сьогоднішній день, в Україні кліринг не має достатнього законодавчого врегулювання, а отже і широкого практичного розповсюдження. Тому це питання потребує спочатку більш глибокого аналізу та вивчення, а потім врегулювання та запровадження із врахуванням вимог Закону України «Про ринки капіталу» № 738, що набирає чинності з 01.07.2021.

ДП «Оператор ринку» у 2021 році планує:

- вивчення європейського та світового досвіду щодо клірингу, зокрема в галузі електроенергетики;
- участь у розробці цільової моделі клірингу в Україні;
- участь у внесенні змін, у разі необхідності, до чинного законодавства або розробці нових нормативно-правових актів для врегулювання питання клірингу на ринку електричної енергії;
- розробку дизайну ролі ОР у клірингу на ринку електричної енергії;
- розробку технічного завдання на модернізацію наявного програмного забезпечення та/або закупівлю відповідного сучасного програмного забезпечення для цих цілей.

Запровадження моніторингу енергетичного ринку з дотриманням вимог REMIT

Регламент 2011/1227/ЄС про цілісність і прозорість оптового енергетичного ринку (REMIT) встановлює вимоги до підвищення цілісності і прозорості оптових енергетичних ринків з метою забезпечення відкритої та чесної конкуренції на них в інтересах кінцевих споживачів енергії. Важливо забезпечити, щоб ціни, встановлені на оптових енергетичних ринках, справедливо відображали зв'язок між попитом і пропозицією, і щоб жодний прибуток не міг бути отриманий в результаті зловживання правилами діяльності на ринку.

Запровадження системи моніторингу ринку електричної енергії та, зокрема, таких його сегментів як ринок «на добу наперед» та внутрішньодобовий ринок важливе для запобігання зловживанням та вчасного виявлення маніпулювань на ринку, сприятиме підвищенню ефективності його функціонування.

Досягнення зазначеної цілі потребує попередньої імплементації усіх положень Регламенту 2011/1227/ЄС про цілісність і прозорість оптового енергетичного ринку (REMIT) у законодавство України.

Наприкінці 2020 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень законодавства Європейського Союзу про добросовісність, прозорість та запобігання спотворенню конкуренції на оптових ринках (№ 4503 від 16.12.2020)

ДП «Оператор ринку» у 2021 році планує:

- брати участь у заходах з адаптації чинного законодавства та приведення його у відповідність з REMIT;
- вжити організаційних заходів щодо запровадження системи ефективного моніторингу ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку;
- розробити технічне завдання на модернізацію наявного програмного забезпечення та/або закупівлю відповідного сучасного програмного забезпечення для цих цілей та розпочати виконання функцій «зареєстрованого механізму звітності» (RRM), що включає в себе збір, узагальнення та надання до Агентства співпраці регуляторів

енергетики (ACER) для моніторингу інформації щодо функціонування ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку;

- впровадити програмне забезпечення з моніторингу на базі сучасних ВІ-систем.

Продовження заходів інформаційної безпеки на підприємстві.

Зважаючи, що захист інформації є вкрай важливим для роботи ДП «Оператор ринку» у 2021 році на підприємстві будуть продовжені роботи, щодо його вдосконалення, зокрема планується:

- завершити сертифікацію за міжнародним стандартом ISO/IEC 27001:2013 – Система управління інформаційною безпекою;
- завершити облаштування нової серверної кімнати з метою розділення робочого простору безпосередньо підприємства та АЦСК власником якого є підприємство;
- організація переміщення резервного серверного та мережевого обладнання підприємства до сучасного дата-центру;
- провести закупівлю та впровадити сучасне програмне забезпечення для сканування та управління вразливостями;
- провести закупівлю та впровадити сучасне програмне забезпечення для запобігання витоку інформації;
- модернізація та розширення системи відеонагляду;
- провести закупівлю та впровадити систему контролю та управління доступом та об'єднати її з системою відеонагляду.

В.о. директора

Р.В. Сутченко